

פרשת שלח

ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו, וקבל שכר גדול, אף שלכאורה הא לא הועיל מעשה זו כלום. ודוחק לומר שעל מחשבתו שיועיל הוא ג"כ מגיע דבר גדול כזה. ולומדין מזה איך שהאדם צריך לעשות לכבוד שמים אף שלא יועיל אך אולי נתעוררו איזה יחידים לתשובה עי"ו. אבל הנכון לע"ד הוא כדמשמע מקרא ^(ויציר החכמים) שדבריו הועילו בעת שדבר לכל העם, אבל המרגלים המסיתים הוסיפו אחר דבריו לדבר יותר ויותר, דהא אחר זה נאמר והאנשים הם המרגלים אמרו כי לא נוכל, אף דכבר ידוע זה ולמה נקט עוד הפעם, אבל הוא משום דבדברי כלב נתבטלו דברי המרגלים הראשונים והוצרכו מחדש להסית ולהדיח, ונמצא שהועיל כלב הרבה בדבריו אך שהיתה התשובה רק לזמן קצר. ושמעינן מזה דכמו דבחי הגוף הלכה שאף חיי שעה קטנה מחוייבים לראות שיחיה, ואף הותר לחלל שבת בשביל זמן משהו, כך הוא גם בחיי הנפש אף שהועיל לזמן קצר נמי הוא דבר גדול מאד.

ויהם כלב וגו' עלה נעלה וגו'. פרש"י אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח בכל דבריו. לכאורה תמוה למה אמר המשל עשו סולמות, הי"ל אם יאמר עלו לרקיע, כי הסולמות ממש אינם כלום. ונראה כשהאדם רוצה להתגדל צריך לעשות כל מה שביכולתו שניכר שהוא רוצה ממש, או יצליחו השי"ת אם ראוי שהשי"ת יעזרהו, ואם לדבר מצוה ודאי יעזרהו, אבל לבקש שהשי"ת יגדלוהו וינשאהו בלא שום עבודה מאתו זה א"א לבקש כלל, שלכן כשרוצה לידע כל התורה אף שלדעתו הוא דבר שא"א לפניו, אל יתייאש שלכן לא ילמד

שלח לך אנשים [יג ב]. מה שאף שידע משה שהמרגלים יוציאו דבה רעה ומ"מ שלחם וגם הקב"ה הסכים. נראה כי הרי עיקר החטא של דור המדבר היה מחסרון אמונה, משום שלא בא להם בעמל ויגיעה עד שהבינו בעצמם ונקבע בלבם, אלא משום שראו הנסים והנפלאות, לכן יותר ממה שראו חטאו שלא להאמין, וחשבו שאף שנגד פרעה עשה הנסים אבל נגד ל"א מלכים והענקים שעדיין לא ראו לא האמינו ואמרו שחזק הוא כביכול ממנו, וזה היה החטא של המתאווים שאף שאת המן הוריד וגם שליו בכל יום הגיו, מ"מ לא ראו שיתן להם כ"כ בשר כפי שהתאוו שהיה זה הרבה הרבה יותר מהצורך, וזהו מה שקרא לחטאיהם נסיונות שכוונתם היתה רק לנסות. וזהו כוונת ר"ג בנו של ר' יהודה הנשיא שהביא רש"י [לעיל יא כב] שטענת משה היתה מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להן, שיאמרו גסה בקשנו דקה בקשנו, כיון שאין רוצים להבין מנס זה שכן יכול לעשות עוד גדולות מזה. ולכן הניח להם לשלוח המרגלים כדי שאף שיחטאו הרבה אבל ישארו הרבה צדיקים שידעו עתה שיכול השי"ת לעשות כל מה שרוצה ואין הל"א מלכים כלום כמו שפרעה לא היה כלום, וכאשר חזיגן שאחר החטא הודו כולם שחטאו, ועוד היו שהעפילו להראות את אמונתם החזקה בה, אבל לא הועילה התשובה להביאם תיכף, מצד הגזירה, וגם שבמשך הארבעים שנה שיהיה דור החדש שנתגדלו על התורה לא יסתפקו ח"ו באמונתם כי ידעו זה מרוב הלימוד.

ויהם כלב [יג ל]. מצינו שהקב"ה חשב מעשה זה לדבר גדול כדכתיב [להלן יד כד]

וע"פ מה שנתבאר שמי שנתעלה במדרגה מתחייב ביותר חיובים מסתם אדם, ניהא מה שהעושה לפניו משורת הדין או מדת חסידות יש לו שכר גדול, אף שלכאורה אינו מצווה ועושה, אבל מזה שמעינו שהצדיק והחסיד הוא כמחוייב ביותר. ומדוייק בס"פ האומנין [פג א] שא"ל דינא הכי, א"ל אין למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור, שעכ"פ קשה איך א"ל דינא הכי הא אין הדין כן, אבל הוא משום שלצדיקים וחסידים הוא כמו שהדין כן.

ויין לנפך רביעית ההין תעשה וגוי לכבש האחד וגוי. יש למצוא טעם מדוע בנסכי כבש נאמר תחילה סתם — דין נסכים רביעית ההין, ומסיים הכתוב שהוא לכבש, משא"כ באיל ובן בקר נאמר תחלה לאיל כך כה, ולבן בקר כך וכך. אולי הוא להורות שבקרבות ליכא ענין לפום גמלא שיהנא [ככתובות סו א], מאחר דאין זה שום צורך להקדש, אלא לזכות עצמו סגי אף בכבש, ולכן הוי דין דסתם עולה ושלמים כבש [מנחות קז א], ואחד המרבה ואחד הממעיט שבסוף מנחות, אינו בממעיט מצד עניותו שזה לא נחשב ממעיט כי אצלו הוא רב, אדרבה הקרא אמר על קרבן מנחה שנפשו הוא מקריב עיין ברש"י על קרא [ויקרא ב א] ונפש כי תקריב, אלא אף בעשיר אם אך מה שממעיט היה בכונת לבו למקום, לא משום שכבש אצלו הוא דבר קטן לכן מקריבו, אלא עושה בהכונה שהיה לו גם על שור מובחר של מנה, ומה שאינו מקריב פר הוא משום שיש לו כל התועלת גם מכבש אינו רואה צורך להקריב פר, כיון שנשבר לבו גם בכבש אין שום צורך בפר, כיון דהקדש א"צ לזה, משא"כ בצדקה שלעשיר אינו יוצא כשיתן מעט, משום שצורך העני הוא בהרבה ולפום גמלא שיהנא. ונראה לפ"ז מה שבמקום ראב"ע היה סתם עולה תור ובן יונה [שם קז א], שהוא ג"כ מהאי טעמא אף בעשיר, אך במקומות אחרים לא נקרא סתם עולה אלא

כלל, אלא שצריך ללמוד כפי כחו ושכלו ואז יקוה להשי"ת שיצליחהו.

והאנשים אשר שלח וגוי להוציא דבה על הארץ וימותו האנשים וגוי לפני ה' [יד לו]. חטא המרגלים נגזר בגלל לשון הרע, ותמוה הא עברו על חמור מזה בעניני כפירה בהרבה דברים ודרשו [סוטה לה א] מקרא דחוק הוא ממנו. ונראה דהוא משום דחטא זה של השחתת המדות לדבר רע בלא שום תועלת, כדאמר הקרא [קהלת י יא] ואין יתרון לבעל הלשון, זה הביא אל החמור ביותר גדול בכפירה בגדולת וגבורת השי"ת. וכן רואין אנחנו מקרא [להלן טו כב] וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות, שאף אם שומר כל התורה אבל הוא מאמין בע"ז לא נחשבו מצוותיו לכולם, שבלא אמונה כראוי אין המעשים שלו כלום, מכיון שהוא כעושה אותם מלבו שעלול להתהפך ולעשות ^{אוצר החכמה} התועבות. ולכן צריך עיקר החינוך על ב' דברים אלו אמונה ומדות טובות שאז יבוא לשמירת כל התורה.

דבר אל בני ישראל וגוי ויין לנפך וגוי [טו ב]. מה שנסמכה מצות נסכים לפרשת המרגלים, ולא מצוה אחרת התלויה בארץ, משום שהנסכים הוא חיוב למי שהתנדב קרבן ברצונו מעצמו, חייבתו תורה בנסכים בחיוב, משום שחיוב המצוות הוא סימן על הקדושה ושבחר בנו וקדשנו, כנוסח הברכות על המצוות ועל התורה, ולכן מי שהתנדב בעצמו במצוה הוא נבחר וקדוש יותר לפני הקב"ה, ולכן נתן לו עוד מצוה בנסכים. וידעינו מזה שכיון שיהושע וכלב לא חטאו הם ראויים שיתנו להם עוד יותר מצות, שלכן את יהושע צוה להוריש את הארץ, וכן לכלב להיות נשיא, ועוד הדברים שעשה. וכן יש ללמד לדורינו שהעושה מצוה אחת יזכה לעשות עוד הרבה מצות, וזהו הטעם שמצוה גוררת מצוה.

★